

Innspill til UiO strategi 2030 fra Det humanistiske fakultet

Innledning

Undervisningen og forskningen ved UiO skal holde et høyt internasjonalt nivå. UiO er et ledende europeisk breddeuniversitet hvor den frie grunnforskningen er av avgjørende betydning. Dette er en styrke som skal videreutvikles fram mot 2030. Mangfold og bredde skal prege organisasjonen som helhet. UiO skal forsvare den akademiske friheten.

Med universitetets faglige bredde og spisskompetanse og ved tverrfaglige tilnærminger skal UiO være en sentral bidragsyter til å forstå og løse de globale samfunnsutfordringene.

Studietilbudene skal være forskningsnære, attraktive og gi kandidatene de ferdighetene som behøves i det 21. århundre. Med en utdanning fra UiO skal kandidatene være rustet for et samfunn og et arbeidsliv i endring.

UiO skal være den institusjonen som er fremst i å forvalte og utvikle kunnskap om norsk virkelighet, språk og historie. I et stadig mer flerkulturelt samfunn og en stadig mer globalisert verden er kunnskap om historie, kultur og språk viktigere enn noen gang, både om den vestlige verden og om andre regioner som får stadig økende betydning økonomisk, politisk og kulturelt.

Et grensesprengende universitet

Status ved slutten av Strategi 2020-perioden

Fakultetet har lagt til rette for tverrfaglighet i studier og forskning gjennom blant annet prosessene med faglige prioriteringer II og III. Fakultetet har i perioden hatt tre sentre for fremragende forskning, som alle er tverrfaglige: CSMN, MultiLing og RITMO. HF har tatt initiativ til UiO:Norden og er vertsfakultet for satsingen. I perioden er det også blitt opprettet flere tverrfaglige studieprogrammer. En langsiktig strategisk satsing på utvikling av søknader til Horisont 2020 har resultert i et stort antall gode søknader og flere tildelinger. Eksempler på tiltak er karriereløpsprogrammet, incentivordninger, Marie Skłodowska-Curie workshop, identifisering av potensielle søkere og bedre forskerstøtte.

HF har jobbet målrettet med å sikre en større internasjonal dimensjon i studiet. Alle studieprogram er nå tilrettelagt for utreise. Fakultetet har en stor avtaleportefølje med utenlandske utdanningsinstitusjoner, et større antall engelske emner enn tidligere og flere engelskspråklige studieprogrammer. Andelen utvekslingsstudenter har økt de siste ti årene.

Omfanget av internasjonal rekruttering ved HF har økt betydelig. Andelen med internasjonal bakgrunn er stor i alle kategorier av vitenskapelige nyttilsetninger. Dette viser at HF og UiO er en attraktiv arbeidsgiver internasjonalt.

UiOs organisering gjør det krevende å jobbe på tvers av institusjonelle grenser. Organisatoriske og administrative hindringer bremser utviklingen av samarbeid. Universitetet har i for liten grad utnyttet den store faglige bredden til å forstå og løse de store samfunnsutfordringene. Dette gjelder spesielt de internasjonale perspektivene, som har hatt for liten plass i UiOs forskningspolitikk i strategiperioden.

Innspill til strategi 2030: Samfunnsutfordringer og globale perspektiver

UiO skal være en ledende bidragsyter til forståelsen av og løsningene på de store samfunnsutfordringene. Forurensning og klimaendringer, ufrivillig masse migrasjon som resultat av krig og nød, økende økonomisk ulikhet, kulturkonflikter, rasisme og fremmedfrykt, automatisering og press mot demokratiet har globale årsakssammenhenger med lokale virkninger. UiO skal derfor ha som mål å ligge i forkant internasjonalt i forståelsen av sentrale utviklingstrekk i de store regionene i verden.

UiO skal ta en ledende rolle i debatten om et bærekraftig samfunn og hvordan FNs bærekraftsmål kan realiseres. En forutsetning for å nå mange av bærekraftmålene er at den internasjonale rettsorden ikke svekkes ytterligere. Ved å fremme kritisk refleksjon rundt det moralske verdigrunnlaget for dagens rettsorden kan UiO bidra til en internasjonal debatt om hvordan den kan forsvares og fornyes.

En av de største og viktigste utfordringene der UiO skal bruke hele sin faglige bredde, er klimaspørsmålet. For å bidra til å løse klimakrisen skal UiO arbeide både spisset og tverrfaglig for å få kunnskap om samspillet mellom menneske og natur, og for å forstå hvorfor kunnskap møtes med skepsis. Utfordringen er ikke lenger primært manglende vitenskapelig forståelse av klimakrisen, men hvordan mennesker forholder seg til den vitenskapelige kunnskapen som finnes. Det er behov for en bedre forståelse av hvordan kunnskap brukes og misbrukes, og hvordan den kan motivere til handling. Her er samfunnsvitenskapelige og humanistiske perspektiver viktig.

UiO skal også ta et særlig ansvar for å forstå samtidens store kulturelle endringsprosesser og utforske dem i et langtidsperspektiv. Den flerkulturelle virkeligheten er berikende. Likevel innebærer den også utfordringer fordi kultur og identitet kan skape konflikt. Dette skal UiO bidra til å løse gjennom sin kompetanse på språk, kultur, historie, politikk og religion. Slik kan UiO bidra til at Norge lykkes som flerkulturelt samfunn.

Læringsuniversitetet

Status ved slutten av Strategi 2020-perioden

UiO har ønsket å tilby utdanninger som tiltrekker seg gode søkere, som har et fremragende læringsmiljø, og som gir kandidatene et fortrinn i arbeidslivet. Alt dette har ligget svært høyt på HF's agenda i hele perioden. Det gjelder særlig tiltak rettet mot rekruttering, mottak av nye studenter, helhet og sammenheng i studieprogrammene, gjennomføring, bruk av varierte læringsformer og arbeidslivsrelevans.

Fakultetet har lagt ned en massiv innsats for å bedre gjennomføringen og hindre frafall, men dessverre står ikke resultatene i samsvar med ressursene som er brukt. HF er på god vei til å gjøre noe med gjennomføringstiden på master, men frafallet på bachelor er fremdeles for høyt, og produksjonen av studiepoeng er for lav. Fakultetet har de siste årene skaffet et bedre kunnskapsgrunnlag om studieforløpet til studentene, og tiltak er iverksatt på områdene med størst forbedringspotensial.

HF har arbeidet aktivt med studieporteføljen og har gjort store endringer i studietilbudet de siste ti årene. Det har vært satset på å bygge robuste studieprogram, som er godt forankret i forskermiljøene. Kobling mellom forskning og undervisning har vært et viktig premiss, sammen med studienes samfunns- og arbeidslivsrelevans. HF har fått flere praksistilbud og flere studenter i praksis, selv om det fortsatt er rom for økning.

HF har vært en aktiv partner i samarbeidet om Lektorprogrammet og har vært involvert både i arbeidet med ny læreplan og i oppbygning av det nye lektorprogrammet på UiO, for å sikre et faglig sterkt og forankret studieløp.

Fakultetet har jobbet for å heve kvaliteten på fakultetets forskerutdanning gjennom organisering og kursutvikling. En stor andel av HFs ph.d.-kandidater kommer fra læresteder utenfor Norge, og fakultetet har et engelskspråklig ph.d.-program. Alle stipendiater knyttes til aktive forskningsmiljøer, og det er blant annet krav om deltakelse på internasjonale konferanser.

Innspill til strategi 2030: Ferdigheter for det 21. århundret

Studentene skal opparbeide seg kompetanse og innsikt i etikk og verdibasert refleksjon. Dette behøves i dagens samfunn, særlig i møte med ny teknologi som utvikles av og for mennesker. Helt sentrale aspekter er evnen til kritisk tenkning, kildekritikk, kulturell kompetanse og kreativitet som verktøy for problemløsning. UiOs kandidater skal gjennom utdanningen få internasjonal erfaring og globale perspektiver på sitt fagfelt.

Siden samfunnet blir mer flerspråklig, blir kunnskap om flerspråklighet og å være flerspråklig enda viktigere enn før. Det blir også viktig å sørge for en solid språkkompetanse i befolkningen. Det vil være et behov i arbeidsmarkedet for kandidater som behersker andre språk enn norsk og engelsk.

Kandidatene skal være rustet til å utforme et bærekraftig samfunn og arbeidsliv og for livslang læring. Innholdet i studieprogrammene skal peke frem mot et fremtidig arbeidsliv, som stadig er i endring. UiO må derfor sikre at studentene opparbeider seg ferdigheter som de kan nyttiggjøre seg gjennom hele karrieren.

UiO skal også bidra til at et samfunn i raskt forandring har oppdatert kompetanse, gjennom tilbud om etter- og videreutdanning. UiO må få på plass insentiver og økonomiske ordninger for å styrke etter- og videreutdanningstilbudet. Det er stort potensial i å ta i bruk nye undervisnings- og kommunikasjonsformer i dette arbeidet.

Innspill til strategi 2030: Ny undervisningskultur

UiO skal bygge en ny undervisningskultur som er tett koblet til forskning, og som setter ambisiøse mål for å løfte kvaliteten og sikre at alle studietilbud holder et høyt internasjonalt nivå. Kandidatene skal være ettertraktede og konkurransedyktige, både innenfor og utenfor Norges grenser.

Undervisning skal være en kollektiv oppgave der kolleger innen samme fagfelt samarbeider tett om både utvikling av helhetlige studieløp og om undervisning og veiledning. UiO skal være et sted der studentene møter dyktige og engasjerte foreleserne, med oppdatert pedagogisk og digital kompetanse. Pedagogisk utvikling og fornyelse skal være en kontinuerlig prosess.

Et særpreg ved UiO er forskningsstyrken. Dette skal reflekteres i undervisningen, som skal være forskningsnær og slik løfte og motivere studentene. Synergien mellom god forskning og undervisning skal utnyttes bedre. UiO skal være et studiested der studenter og undervisere møter hverandre med engasjement og gjensidig høye forventninger.

UiO skal ha god kontakt med skoleverket for å få et klart bilde av hvem fremtidige studenter er. Det må være tett dialog med skolen om utviklingen innenfor de ulike fagene. UiO skal bidra til fremtidens skole ved å videreutvikle en lektorutdanning som kombinerer universitetsfaglig tyngde med en realistisk forståelse av krav og utfordringer som møter lektorene i skolehverdagen.

Et samfunnsengasjert universitet

Status ved slutten av Strategi 2020-perioden

Gjennom perioden har HF jobbet for å styrke dialogen med samfunnet, blant annet gjennom å etablere gode relasjoner med viktige eksterne partnere som NHO og Utdanningsetaten i Oslo. Som et ledd i arbeidet med samfunnskontakt har fakultetet for eksempel gjennomført en kartlegging av HFs viktigste bransjer: kulturlivet, næringslivet og offentlig sektor. Kartleggingen ga et kunnskapsgrunnlag for målrettet kontakt og samarbeid med arbeidsgivere relevante for utdanningene.

Fakultetet har bidratt til utformingen av offentlig forskningspolitikk- og finansiering gjennom innspill til Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, Humaniorameldingen og de tematiske programmene i Forskningsrådet.

HF's ansatte har delt kunnskap gjennom å formidle mye og bredt både i tradisjonelle og nye kanaler. I tillegg til høy vitenskapelig publiseringsaktivitet har forskerne levert svært mange bidrag i mediene, populærvitenskapelige bøker og foredrag. Den digitale formidlingen er styrket gjennom Norgeshistorie.no, MOOCer som FlexPhil og Music Moves, blogger og digitale kunnskapsressurser. Fakultetet har også bidratt aktivt på arenaer som muliggjør dialog, som Partnerforum, Arendalsuka, Forskningsdagene og språkutstillingen "Oslo sier".

Gjennom perioden har UiO hatt fokus og trykk på innovasjon. Samtidig har innovasjonsbegrepet vært for snevert definert til å treffe humanistisk forskning og utdanning. Det har gjort det krevende for HF å levere på de innovasjonsinitiativene som er blitt tatt.

Innspill til strategi 2030: Samfunnskontakt og kunnskapsforvaltning

UiO skal være kjent som den ledende forsknings- og utdanningsinstitusjonen i Norge for kunnskap og innsikt om de store utviklingstrendene innen miljø, teknologi, økonomi, politikk og kultur, og skal ligge i forkant internasjonalt når det gjelder forståelsen av utviklingen i alle deler av verden.

UiO skal være en kunnskapsbasert premissleverandør som bidrar til å forme vår politiske, økonomiske og kulturelle fremtid. Gjennom kontakt og samspill med beslutningstakere, samfunnsaktører og brukergrupper skal UiO jobbe for at forskningen tas i bruk. UiO skal være en sentral aktør i kunnskapshovedstaden Oslo og være synlig og viktig for byens innbyggere.

UiO skal ikke bare produsere ny kunnskap, men også forvalte kunnskapen vi har. Dette innebærer formidling av kunnskap, men også en bedre forståelse av hvordan kunnskap brukes og misbrukes. Formidlingsaktiviteten fra UiOs forskere er omfattende. Samtidig gjør forandringer i den offentlige diskursen og universitetets rolle i denne at akademias posisjon blir utfordret på grunnleggende vis. Universitetet må møte denne utfordringen.

UiO er et kulturarvsuniversitet og en ledende kulturforvalter i Norge. Gjennom tverrfaglig, nasjonalt og internasjonalt samarbeid skal UiO bidra til forståelse av kultur og historie, nasjonalt og globalt, og utforske hva kulturarv er i dag. Kunnskap om fortid, kultur, identitet og komplekse kulturelle endringsprosesser er avgjørende for å forstå nåtiden og bidra til å løse dens utfordringer. For at Norge skal lykkes som flerkulturelt samfunn trengs evne til kritisk refleksjon rundt verdier som tradisjonelt har stått sterkt i norsk kultur, og forståelse av verdier som står sterkere i andre kulturer.

Et handlekraftig universitet

Status ved slutten av Strategi 2020-perioden

Fakultetet har hatt en stabil eksternfinansiering gjennom strategiperioden og har hatt god uttelling på søknader til Forskningsrådets FRIPRO-utlysning og SFF. Fakultetet retter nå en større innsats mot Forskningsrådets tematiske programmer, både for å svare på den utfordringen humaniora har fått gjennom Humaniorameldingen og Langtidsplanen for forskning og utdanning, og for å øke eksternfinansieringen av forskning. Det siste året har fakultetet også hatt god uttelling på EU-søknader og kommer til å fortsette en satsing på incentiv- og støtteordninger.

HF har fordelt ressurser til sterke fagmiljøer gjennom faglige prioriteringer II og III og støtteordninger knyttet til eksternfinansiering. HF har gitt enkelte gode masterprogram ekstra ressurser og har en intern fordelingsmodell med resultatkomponenter. Fakultetet har brukt stillingsplaner som virkemiddel i dimensjonering av fagmiljøene.

Fakultetet har vært aktivt med i flere prosjekter i det nasjonale SAK-samarbeidet (Samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon), men det har gitt begrensede resultater.

Innspill til strategi 2030: Bredde og tverrfaglighet

UiO skal være en ledende kunnskapsleverandør. For å klare det er det nødvendig at UiO trekker på hele sin faglige bredde, fra humaniora til naturvitenskap.

UiO skal tilrettelegge for innovativt forsknings- og utdanningsamarbeid på tvers av fagfelt i form av både administrativ støtte og økonomiske incentiver. En forutsetning for å jobbe tverrfaglig er at det organisatoriske understøtter forsknings- og utdanningsamarbeid. UiO gjør administrative prioriteringer som fremmer reell tverrfaglighet ved å redusere organisasjonsmessige hindre. Samtidig skal gode tverrfaglige forskningssatsinger og studietilbud ikke gå på bekostning av å bevare dybden i fagkunnskapen på enkeltområder.

UiO skal være et universitet der grunnforskningen har de beste forutsetninger for å være verdensledende. Samtidig skal UiO spisse sin innsats i noen tematiske satsinger. Disse skal ha sterke forskermiljøer og skal trekke veksler på UiOs bredde ved å være tverrfaglige i sin innretning.

Grunn- og breddeforskningen må sees som en samfunnsmessig beredskap, en form for kapital det er viktig å opprettholde også i perioder hvor den ikke gir umiddelbar avkastning. UiO skal engasjere seg aktivt i spørsmålet om å utforme en politikk for små og utsatte fag. Kompetanse og studietilbud UiO ønsker å opprette eller beholde fordi de er viktige, må knyttes til miljøer av bærekraftig størrelse. I enkelte tilfeller kan det være ønskelig å opprettholde studietilbud som vil ha vanskelig for å være bærekraftige basert på dagens resultatfinansiering. UiO skal utrede modeller for hvordan man skal identifisere slike tilbud, og hvordan allokering av ressurser skal skje.

Det gode universitet

Status ved slutten av Strategi 2020-perioden

Fakultetet har jobbet med å utvikle ledelsesfunksjonene gjennom å drive aktiv lederopplæring og motivere ansatte til å søke lederstillinger. Eksempler på vellykkede kompetansetiltak for ansatte er årlige lektorseminarer og gruppecoaching for lektorer som ønsker å søke om opprykk. Det er også igangsatt obligatorisk kollegaveiledningskurs for alle vitenskapelige ansatte som veileder på master.

Det har vært et generasjonsskifte blant de faste vitenskapelige ansatte. Fra 2011 til 2018 har fakultetet tilsatt tilsammen 136 førsteamanuenser. Generasjonsskiftet har gitt fakultetet mulighet til å tenke nytt om rekrutteringsstrategier. Instituttene har utarbeidet stillingsplaner hvor hver enkelt stilling som ønskes lyst ut må begrunnes strategisk. Alle faste vitenskapelige stillinger er blitt lyst ut som førsteamanuensisstillinger istedenfor professorater, med vekt på de siste fem års produksjon, for å sikre kjønnsbalanse. Alle stillinger er også lyst ut internasjonalt. Omtrent halvparten av de nytilsatte har internasjonal bakgrunn, og ca. halvparten er kvinner. I rekrutteringsstillingene tilsetter HF nå over 60 prosent med internasjonal bakgrunn, og trenden er stigende.

Fakultetet har hatt fokus på å redusere antallet midlertidig ansatte gjennom flere år. Det har resultert i en betydelig reduksjon av midlertidige. Flere institutter har økt antallet faste lektorstillinger på undervisningstunge fag.

[Innspill til strategi 2030: Studie- og arbeidsmiljø](#)

Norge er et flerkulturelt samfunn, og Oslo en flerkulturell by. UiO er og skal være et stort og ledende breddeuniversitet preget av mangfold og et møtested for mennesker fra alle deler av verden. Dette representerer en styrke og er en kilde til rikdom som skal reflekteres ved UiO som organisasjon, studiested og forskningsinstitusjon.

UiO skal være et åpent og inkluderende sted for alle grupper av studenter, ansatte og gjester, uavhengig av kjønn, legning, nasjonalitet og funksjonsevne. UiO skal ha en aktiv politikk for å oppnå kjønnsbalanse blant de vitenskapelig ansatte, også på professornivå. UiOs ansatte og studenter skal møte et godt og sosialt studie- og arbeidsmiljø preget av medbestemmelse og kunnskapsdeling.

UiO skal ta ansvar for de ansattes karriereutvikling. For internasjonalt ansatte skal UiO ta et særlig ansvar for at de får en tilknytning til norsk offentlighet og en mulighet for å lære norsk.

UiO skal jobbe for å styrke universitetsdemokratiet ved å synliggjøre beslutningsprosesser og påvirkningsmuligheter for ansatte og studenter. UiO skal legge til rette for et godt kollegialt fellesskap.

UiO skal være en ledende institusjon i arbeidet med å nå klimamålene, bl.a. ved å jobbe for å redusere egne klimautslipp. UiOs ansatte og studenter skal være miljøbevisste, og UiO skal legge til rette for at alle skal kunne ta miljøbevisste valg i sin studie- og arbeidshverdag.